

УДК 339.9:658.012.4

МЕТОДИКА СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В.В. Аулін, проф., д-р. техн. наук,

А.О. Головатий, асист,

І.В. Жилова, асист,

А.О. Миронова, ст. гр. ТТ-24М,

М.А. Бакуменко, ст. гр. ТТ-22,

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

На основі проведеного обґрунтування системних властивостей об'єкта дослідження та запропонованого способу класифікації митних операцій за видами системних зв'язків, розроблено нову методику системного аналізу підприємства, що реалізує його зовнішню економічну діяльність (ЗЕД) у взаємодії з митними органами як структурованого об'єкта аналізу та оптимізації. Методика містить алгоритми одержання, обробки, аналізу інформації. Вихідними даними для системного аналізу є:

- структура підприємства, що є учасником зовнішньоекономічної діяльності, і структура митних органів України;

- посадові інструкції працівників та керівного складу підприємства, посадові регламенти інспекторського складу митних органів, посадові інструкції керівного складу митних органів;

- схема інформаційних потоків системи взаємодії елементів підприємства і митних органів всіх ієрархічних рівнів;

- документи (зовнішньоторговельний контракт (договір), комерційні (фінансові), товаротранспортні, товаросупровідні, реєстраційні, дозвільні та ін.), необхідні для митного декларування, митного контролю та здійснення митних операцій, пов'язаних з приміщенням товарів і ТЗ під обрану митну процедуру;

- нормативно-правові акти, що становлять право та національне законодавство про митне регулювання, що регламентують порядок оформлення документів, у тому числі заповнення митної декларації (декларації на товари, транзитної декларації);

- нормативно-правові акти, що становлять право та національне законодавство про митне регулювання, що регламентують порядок дотримання встановлених заборон та обмежень зовнішньої торгівлі;

- технічна документація промислового підприємства на імпортоване обладнання, комплектуючі, вузли та агрегати, а також на продукцію власного виробництва, що експортується;

- інші нормативні документи промислового підприємства щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Графічно зазначена методика відображена у вигляді блок-схеми методики системного аналізу ЗЕД (рис. 1).

Після збору вихідних даних здійснюється реалізація наступних етапів:

1. Аналіз загальносистемних властивостей, що включає аналіз ієрархічних структур митних органів та підприємства.

Складовою частиною та основою для методики системного аналізу ЗЕД підприємства є алгоритм багатофакторного аналізу та оптимізації окремих митних операцій, які здійснюються посадовими особами підприємства у взаємодії з митними органами. Алгоритм

розроблено для підвищення ефективності ЗЕД промислового підприємства. Основні етапи реалізації алгоритму описані у третій та четвертій главах дисертаційного дослідження.

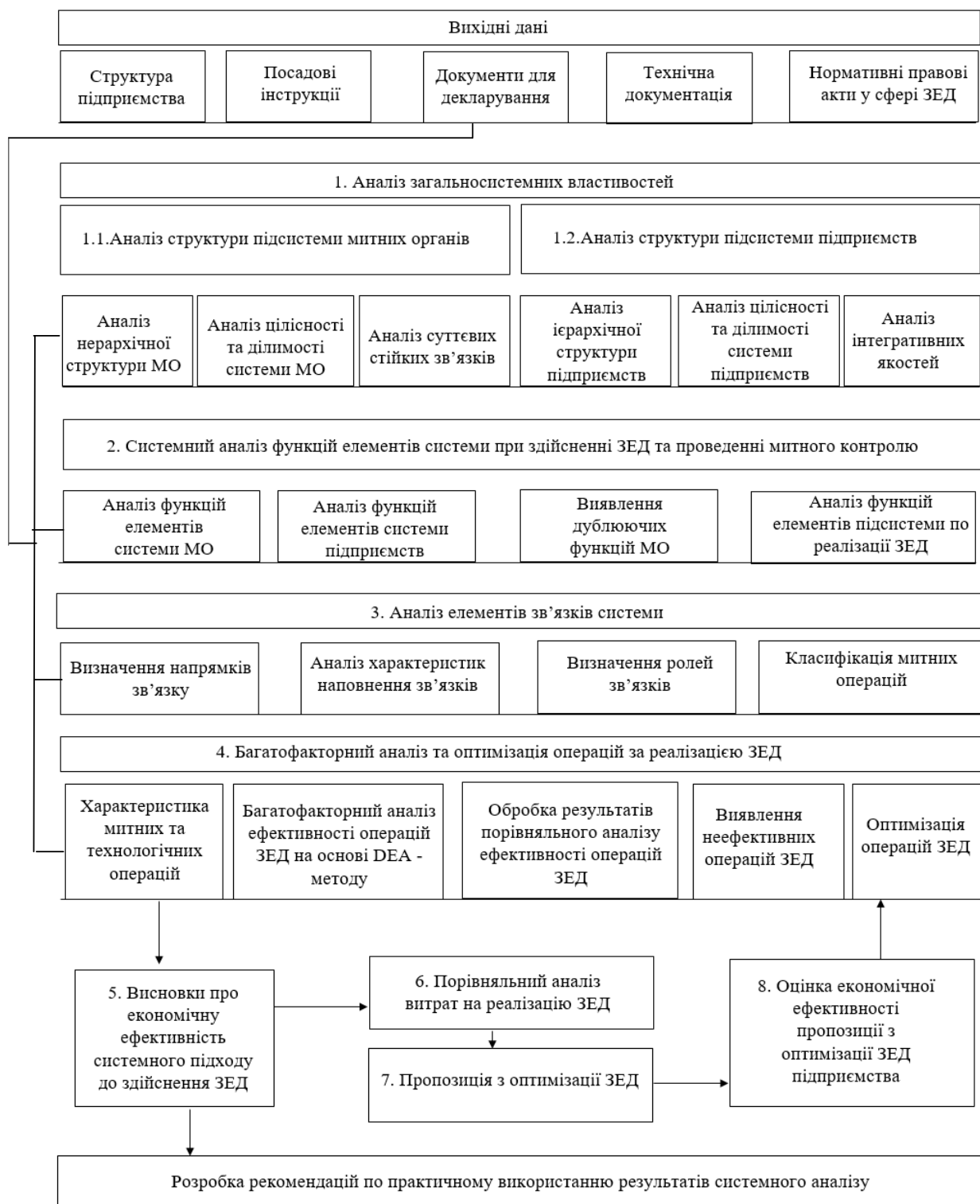

Рисунок 1 – Блок-схема методики системного аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства як структурованого об'єкта аналізу та оптимізації

Послідовна реалізація окремих етапів методики за необхідності повторюється.

На цьому етапі відбувається збір вихідних даних, складаються ієрархічні структурні схеми підприємства і митних органів, а також схема взаємодій елементів аналізованих підсистем.

2. Системний аналіз основних функцій елементів досліджуваної системи «підприємство – митні органи».

На цьому етапі здійснюється аналіз основних функцій елементів досліджуваної системи по реалізації ЗЕД.

3. Аналіз зв'язків між елементами системи, що включає побудову схеми взаємодії елементів, дослідження механізмів взаємодії елементів, класифікацію існуючих у системі зв'язків та розробку на цій основі класифікації митних операцій.

4. Багатофакторний аналіз та оптимізація операцій з реалізації ЗЕД підприємства. Даний етап заснований на розробленому алгоритмі. Алгоритм дозволяє поширити відомий математичний апарат, що традиційно застосовується для вирішення завдань оцінювання ефективності технічних систем, на завдання підвищення ефективності підприємств, що реалізують ЗЕД, і розвиває не мають аналогів підходи до оптимізації взаємозв'язок.

5. Формування висновку про економічну ефективність системного підходу до здійсненню ЗЕД, яке у випадку отримання необхідного результату дозволяє сформулювати рекомендації щодо практичного використання результатів системного аналізу та вважати завдання вирішеним.

Досягнення позитивної динаміки економічної ефективності, що виражається у зниженні фінансових та тимчасових витрат під час здійснення ЗЕД, дозволяє виробляти рекомендації щодо практичного використання результатів системного аналізу. У разі відсутності ефекту скорочення невиробничих витрат здійснюється перехід до наступних етапів.

6. Аналіз фінансових витрат, пов'язаних з реалізацією підприємством ЗЕД, що полягає в оцінці витрат на операції, що здійснюються при експорті готової продукції і імпорту матеріалів для виробництва, з обліком розроблених на етапі 4 заходів щодо їх оптимізації.

7. Розробка пропозицій щодо оптимізації зовнішньоекономічної діяльності підприємства на рівні управлінських рішень.

8. Оцінка економічного ефекту від застосування пропозицій щодо оптимізації, за результатами якої на підприємстві приймаються управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Аулін В. В., Лисенко С. В., Гриньків А. В., Голуб Д. В., Головатий А. О. Логістика постачання транспортних і виробничих підприємств, фірм, компаній: Навчальний посібник під заг. ред. д.т.н., проф. Ауліна В.В. - Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2022. - 325 с.
2. Аулін В.В., Гриньків А.В., Лисенко С.В., Головатий А.О., Голуб Д.В. Теоретичні і методологічні основи логістики транспортних і виробничих систем / монографія під заг. ред. д.т.н., проф. Ауліна В.В. - Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2021. - 503 с.
3. Методологічні основи проектування та функціонування інтелектуальних транспортних і виробничих систем : монографія / В. В. Аулін, А. В. Гриньків, А. О. Головатий [та ін.] ; під заг. ред. В. В. Ауліна. - Кропивницький : Лисенко В. Ф., 2020. - 428с.
4. Аулін В.В., Головатий А.О. Вплив виробничо-технічної бази автотранспортного підприємства на ефективність його роботи та використання парку машин. Збірник наукових матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: "Інноваційні технології розвитку та ефективності функціонування автомобільного транспорту", ЦНТУ м.Кропивницький, Україна, 14-15 листопада 2018 року. Кропивницький. 2018. С.201-206.
5. Аулін В.В., Гриньків А.В., Головатий А.О., Лисенко С.В., Лівіцький О.М. Роль інтелектуальних інформаційних систем у транспортних і виробничих підприємствах та їх класифікація. Зб. наук. матеріалів міжнар. науково-практичної інтернет-конференції: "Інноваційні технології розвитку та ефективності функціонування автомобільного транспорту", ЦНТУ м.Кропивницький, Україна, 18-19 листопада 2020 року. Кропивницький. 2020. С.167-173.
6. Плекан У.М., Аулін В.В., Цюнь О.П., Дзюра В.О., Матвіїшин А.Й. Логістичні витрати транспортного підприємства: організаційні аспекти. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки.* 2024. Вип. 10(41), ч.І. С. 286-293.